

Commissie Veiligheid Zweefvliegen (CVZ)

Veiligheidsadvies gebruik van noodparachutes

Aanleiding

De Commissie Veiligheid Zweefvliegen (CVZ) heeft in 2025 een inventarisatie uitgevoerd naar het gebruik van noodparachutes binnen Nederlandse zweefvliegclubs. De uitkomsten daarvan lieten zien dat het beleid sterk uiteenloopt. Tegelijkertijd hebben meerdere recente incidenten laten zien dat een noodparachute daadwerkelijk levens kan redden wanneer een zweefvliegtuig moet worden verlaten. Dat is voor de CVZ aanleiding om de bevindingen uit de inventarisatie om te zetten in een landelijk veiligheidsadvies.

Situaties waarin het noodzakelijk is een zweefvliegtuig te verlaten, komen gelukkig zelden voor. De gevolgen zijn echter meestal wel zeer ernstig of fataal.

Een noodparachute voorkomt geen ongeval. Het is het allerlaatste redmiddel wanneer een ongeval niet meer kan worden voorkomen en de vlieger het vliegtuig moet verlaten. Daarbij maakt het niet uit waardoor de noodsituatie is ontstaan. Een eigen fout, een fout van een andere vlieger of een technisch mankement kunnen allemaal leiden tot een situatie waarin een noodparachute de enige mogelijkheid is om een ongeval te overleven.

Het belang van de noodparachute wordt binnen het zweefvliegen al langer onderkend. Op een aantal clubs wordt iedere vlucht al met een noodparachute gevlogen. Bij andere clubs blijft het dragen van een noodparachute beperkt tot overlandvluchten en kunstvluchten. De CVZ stelt dat het veiligheidsargument voor het dragen van een noodparachute niet afhankelijk is van het type vlucht. Daarom acht de CVZ het van belang dat bij iedere vlucht een noodparachute wordt gedragen.

In augustus 2025 heeft de CVZ een inventarisatie uitgevoerd onder de Nederlandse zweefvliegclubs naar het beleid rondom noodparachutes. Aanleiding hiervoor was dat verschillende verenigingen aangaven vragen te hebben over het gebruik van noodparachutes en behoefte hadden aan een landelijk standpunt. Van de 32 aangeschreven clubs reageerden slechts tien verenigingen. Uit de reacties bleek dat het beleid sterk uiteenloopt. Bij enkele clubs is het dragen van een noodparachute altijd verplicht, terwijl andere verenigingen uitzonderingen kennen of het gebruik in bepaalde situaties zelfs afraden.

Op het moment van deze inventarisatie zag de CVZ nog onvoldoende aanleiding om een landelijk advies uit te brengen. De combinatie van de uitkomsten van deze inventarisatie en meerdere recente ongevallen in het buitenland heeft de CVZ ertoe gebracht dit standpunt te heroverwegen. Met dit veiligheidsadvies wil de CVZ clubs ondersteunen bij het opstellen of actualiseren van het eigen beleid.

Standpunt van de CVZ

De CVZ acht het vanuit veiligheidsoogpunt cruciaal dat het dragen van een luchtwaardige en overeenkomstig de voorschriften van de fabrikant onderhouden noodparachute het uitgangspunt wordt voor iedere zweefvlucht waarbij dit praktisch mogelijk is.

Daarmee wordt het dragen van een noodparachute de norm. Het niet dragen van een noodparachute behoort een bewuste en gemotiveerde uitzondering te zijn en niet de standaard. Daarbij moet in gedachten worden gehouden dat een noodparachute niet alleen bedoeld is voor situaties die ontstaan door een eigen fout of een technisch probleem met het eigen vliegtuig. Ook fouten van andere vliegers of onverwachte externe omstandigheden kunnen ertoe leiden dat een vlieger het vliegtuig moet verlaten.

Om dit uitgangspunt in de praktijk mogelijk te maken voor alle vliegers, adviseert de CVZ verenigingen ervoor te zorgen dat voldoende noodparachutes beschikbaar zijn. Het uitgangspunt daarbij is eenvoudig: voor iedere zitplaats moet een passende noodparachute beschikbaar zijn. Alleen dan kan het dragen van een noodparachute daadwerkelijk de standaard zijn en hoeft de beschikbaarheid van materiaal geen reden te zijn om zonder noodparachute te vliegen.

De CVZ realiseert zich dat er situaties kunnen zijn waarin het dragen van een noodparachute niet mogelijk of zelfs onwenselijk is. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan beperkingen door de maximaal toegestane cockpitbelasting, lichaamslengte of gewicht, of aan vliegtuigtypen waarin de combinatie van vlieger en noodparachute niet veilig past. Dergelijke uitzonderingen vragen om een zorgvuldige afweging en behoren vooraf onderdeel te zijn van het door de vereniging vastgestelde veiligheidsbeleid.

Een noodparachute is alleen effectief wanneer de gebruiker weet hoe deze werkt

Het beschikbaar stellen van noodparachutes alleen is onvoldoende. Een noodparachute kan alleen levens redden wanneer de gebruiker weet hoe deze correct wordt gedragen, hoe ermee wordt omgegaan en hoe deze in een noodsituatie moet worden gebruikt.

Iedere vlieger, leerling én passagier behoort vóór de vlucht uitleg te krijgen over het gebruik van de noodparachute. (Voor passagiers is dit overigens al onderdeel van de verplichte passagiersbriefing). Bij de uitleg hoort niet alleen aandacht voor het correct aantrekken en afstellen van het harnas, maar ook voor de procedure om het vliegtuig te verlaten, het bedienen van het openingsmechanisme en het handelen onder de geopende parachute tot en met de landing.

Bij vluchten met een tweezitter is een gezamenlijke briefing essentieel. In een noodsituatie is geen tijd om te improviseren. Vlieger en medevlieger moeten vóór de start weten wat de evacuatieprocedure is, wie de beslissing neemt om het vliegtuig te verlaten en welke handelingen ieder vervolgens uitvoert. Alleen wanneer beide

inzittenden dezelfde procedure kennen, kan een evacuatie veilig en zonder kostbaar tijdverlies verlopen. Deze afspraken behoren onderdeel te zijn van de briefing vóór iedere vlucht met een zweezer.

In een crisissituatie kunnen handelingen die vooraf zijn besproken of geoefend van doorslaggevend belang zijn. Het gebruik van de noodparachute is al onderdeel van de EVO opleiding. De CVZ adviseert verenigingen om deze instructie al vóór de eerste lesvlucht te geven, zodat iedere leerling vanaf de eerste start weet hoe de noodparachute wordt gebruikt en hoe het vliegtuig in een noodsituatie moet worden verlaten. Daarnaast adviseert de CVZ de instructie periodiek te herhalen, bijvoorbeeld tijdens de jaarlijkse veiligheidsbriefing. Waar mogelijk adviseert de CVZ om de instructie aan te vullen met praktische oefeningen op de grond. Daarbij kan het gebruik van het ripcord veilig worden gedemonstreerd en kan er worden geoefend met het afwerpen van de kap en het verlaten van de cockpit.

Goed onderhoud is een voorwaarde voor veilig gebruik

Een noodparachute is veiligheidskritische uitrusting waarop een vlieger onder de meest extreme omstandigheden volledig moet kunnen vertrouwen. Dat vertrouwen is alleen gerechtvaardigd wanneer de parachute aantoonbaar in goede staat verkeert.

De CVZ acht het daarom essentieel dat noodparachutes worden onderhouden overeenkomstig de voorschriften van de fabrikant. Dat betekent onder meer dat parachutes tijdig worden geïnspecteerd en herpakt en niet langer worden gebruikt dan de door de fabrikant vastgestelde maximale levensduur.

Ook de dagelijkse omgang met noodparachutes is van invloed op de veiligheid en verdient daarom aandacht. Noodparachutes behoren droog, schoon en beschermd tegen UV-licht en mechanische beschadiging te worden opgeslagen. Wanneer een parachute nat is geworden, langdurig onder vochtige omstandigheden heeft gelegen of op een andere wijze mogelijk is aangetast, behoort deze buiten gebruik te worden gesteld tot een deskundige parachuteepakker heeft vastgesteld dat veilig gebruik weer mogelijk is.

Advies aan verenigingen

De CVZ adviseert verenigingen om het gebruik van noodparachutes expliciet op te nemen in het veiligheidsbeleid van de club. Daarbij verdient het aanbeveling om niet alleen vast te leggen dat het dragen van een noodparachute het uitgangspunt is, maar ook hoe eventuele uitzonderingen worden beoordeeld, hoe vliegers, leerlingen en passagiers worden geïnstrueerd en op welke wijze onderhoud, opslag en periodieke inspecties zijn georganiseerd.

De inventarisatie uit 2025 liet zien dat veel verenigingen al waardevolle afspraken hebben gemaakt over het zorgvuldig omgaan met noodparachutes. De CVZ moedigt

clubs aan deze afspraken verder uit te werken en waar nodig aan te vullen, zodat zowel het gebruik als het beheer van noodparachutes binnen de vereniging goed zijn geborgd.

Tot slot

De kans dat een noodparachute daadwerkelijk nodig is, is gelukkig zeer klein. Juist daarom is het van belang dat, wanneer die uitzonderlijke situatie zich voordoet, alles in orde is: de noodparachute is aanwezig, verkeert in goede staat en de vlieger weet hoe deze moet worden gebruikt.

Meerdere recente incidenten hebben laten zien dat noodparachutes daadwerkelijk levens kunnen redden. Hoewel de kans dat een noodparachute nodig is gelukkig zeer klein is, kan deze in uitzonderlijke situaties het verschil maken tussen een fataal ongeval en een veilige landing. De CVZ adviseert daarom alle Nederlandse zweefvliegclubs het dragen van een noodparachute als uitgangspunt te hanteren voor iedere vlucht waarbij dit mogelijk is. Dat uitgangspunt vraagt om voldoende beschikbare noodparachutes, goede instructie, opbergmogelijkheden, zorgvuldig onderhoud en een helder verenigingsbeleid waarin eventuele uitzonderingen bewust worden afgewogen. Een noodparachute redt pas levens wanneer deze beschikbaar is én de vlieger weet hoe deze moet worden gebruikt.

Bronnen

Bij het opstellen van dit veiligheidsadvies is gebruikgemaakt van:

- EASA Part-SAO, AMC1 SAO.OP.110
- de inventarisatie van de Commissie Veiligheid Zweefvliegen onder Nederlandse zweefvliegclubs (augustus 2025);
- de lesstof *Gebruik van de noodparachute* uit de Nederlandse zweefvliegopleiding. EVO – oefeningen 2.1 t/m 2.4
- internationale aanbevelingen over het gebruik en onderhoud van noodparachutes, waaronder de richtlijnen van de British Gliding Association.

De CVZ beveelt verenigingen aan deze informatie te gebruiken bij het opstellen of actualiseren van hun eigen veiligheidsbeleid en instructiemateriaal.